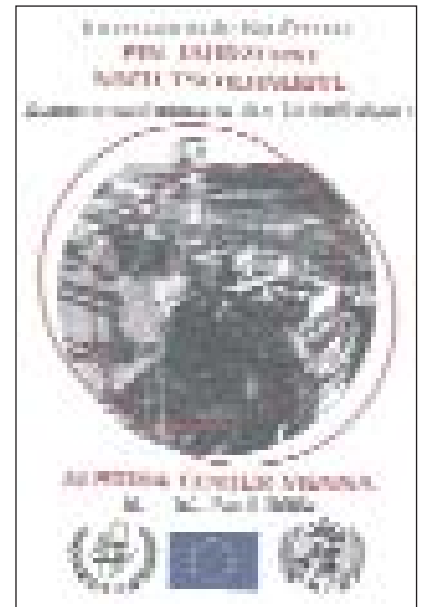

ФІЛАТЕЛІЯ

на сторожі природного довкілля України

З другої половини ХХ-го сторіччя Людина як земне створіння нарешті остаточно усвідомила загрозу земної катастрофи за умов зловживання благами і багатствами природи. Набувши статусу соціальної істоти, людина забула про свою біологічну сутність, про свою залежність від численних чинників природного оточення, завдяки яким вона існує, збереігає життя. Використовує їх вона понад міру своєї біологічної потреби, виснажує її ресурси.

У зв'язку з цим дедалі частіше розсудливі наукові державні мужі різних країн, очолювані ними інституції б'ють на сполох, організовують національні, міжнародні форуми, присвячені захистові живої природи, запобіганню зникненню з лиця Землі рослин, тварин, кількість різновидів яких щорічно зменшується.

Не залишилася осторонь від закликів збереження життя на Землі і філателія. Ще пошта СРСР у 1989-1991 роках видала три поштові блоки з надписами: *“Охорона природи — актуальна тема філателії”*. Філателістичні випуски СРСР інформували про міжнародні форуми, присвячені проблемам збереження захисту природи, в яких, будучи свого часу громадянами цієї держави, брали участь і вчені України: Перший міжнародний теріологічний конгрес (Москва, 1974; 5 поштових марок); Міжнародний ботанічний конгрес, (Ленінград, 1975; одна марка); VIII Міжнародний конгрес захисту рослин (Москва, 1975; одна марка); XVIII Міжнародний орнітологічний конгрес (Москва, 1982; 6 поштових марок).

Блок пошти СРСР 1989 р. закликає: *“Бережіть ліс — легені планети”* і далі проголошує: *“Збереження і віднов-*

лення лісів планети — необхідна умова запобігання екологічній катастрофі”. П'ять поштових марок СРСР 1979 р., представляючи відповідних птахів, стверджують, що *“Птахи — захисники лісу”*. Блок 1983 р. закликає: *“Збережімо природу і мир!”*, 1984 р. проголошує: *“Природа Землі унікальна, її творіння неповторні”*, 1986 р. із зображенням “Червоної книги”: *“Наш дім — Земля”*. Марка 1986 р. інформувала про прийняття в СРСР Програми ЮНЕСКО *“Людина і біосфера”*. Про проголошення 1995 р. Європейським роком збереження природи повідомила поштова марка України. У 1975 році в Окінаві (Японія) відбулася Всесвітня філателістична виставка *“Море і його майбутнє”*, про що інформував поштовий блок СРСР. Рік перед цим відбулася Всесвітня філателістична виставка “Ехро-74” у США, присвячена захисту довкілля від забруднення, до якої в СРСР випущено 5 поштових марок і блок. На марках символічне зображення атмосфери, гідросфери, підземних надр, флори, фауни і надпис: *“Усе для блага людини, заради її майбутнього”*.

Художній сюжет кожного філателістичного випуску відповідає інформованій події, проголошеному заклику. Наприклад, на одній із марок СРСР 1990 р. із закликом *“Людино, врятуй!”* зображений червоний квітковий кетяг під хмарою з високих димарів, із закликом *“Людино, змлуйся!”* — лелека, який не може сісти на забруднену Земну кулю, із закликом *“Людино, зупинись!”* — падає зрізане дерево. Флора і фауна — один із найпопулярніших напрямків тематичної філателії. Тому рослинний і тваринний світ різних регіонів Землі дуже широко представлений у поштових

випусках держав, що відіграє не другорядну роль у формуванні шанобливого ставлення до живої природи не тільки у філателістів, але й, імовірно, в осіб, які отримують кореспонденцію з відповідною маркою

Низка поштових випусків уже надходить в обіг з означенням об'єкта на поштовій марці, як занесеного до Червоної книги. Так, на 5-ти марках СРСР 1986 року зображені метелики, занесені на той час до Червоної книги СРСР, а отже й УРСР. На 10-ти поштових марках України 2004 і 2005 рр. зображено метеликів, у разі зникнення яких збідніє жива природа України. Це ж стосується риси звичайної, ведмеда бурого, кабана, садового вовчка (марки, 1997), хохулі звичайної, сипа білоголового, жука-олена (марки, 1999), 12-ти різновидів сов (марки, 2003), водоплавних птахів (4 марки, 2002) разом з червоноволою казаркою (2 марки, 1998).

До *Червоної книги України* занесені рослини — еритроній собачий зуб, черевички зозуліні (марки, 1993), нарцис вузьколистий, білотка альпійська (марки, 1996), птахи — сапсан, журавель сирій (марки, 1994), жайворонок польовий, орлан-білохвіст, лелека чорний (марки, 1997), шуліка рудий, емуранчик звичайний (марки, 2001), баклан довгоносий (марка, 2002), повзуни — тритон звичайний, саламандра плямиста (марки, 2000), полоз леопардовий (2 марки, 2002), а також їжак вухатий (марка, 1997). Зі світу риб представлена тільки морська свиня (марка, 2002). Рослини, які в Україні перебувають під охороною, представлені окремо й на конвертах: аскалаф строкакий, розалія альпійська (2001), деревий голий, волошка несправжньобілолу-

кова (2002), цибуля Регеля, волошка Талієва (2004); птахи — на конвертах 2003 р. (глухар), 2004 р. (беркут).

Назви рослин, птахів, тварин, крім української, подано й латинською мовою. У штампелях Першого дня значиться “Червона книга України”. Під таким грифом окремо видано в Україні аркуші марок “Тваринний світ України”, “Рослинний світ України”.

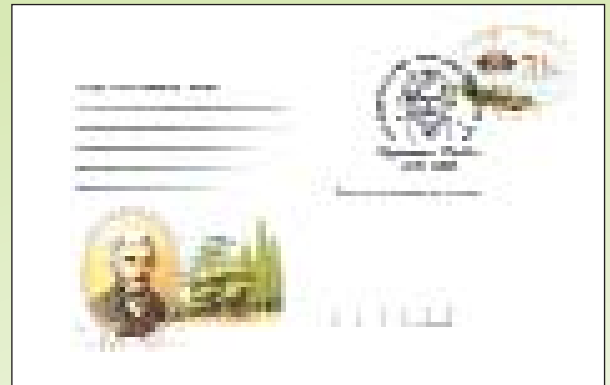
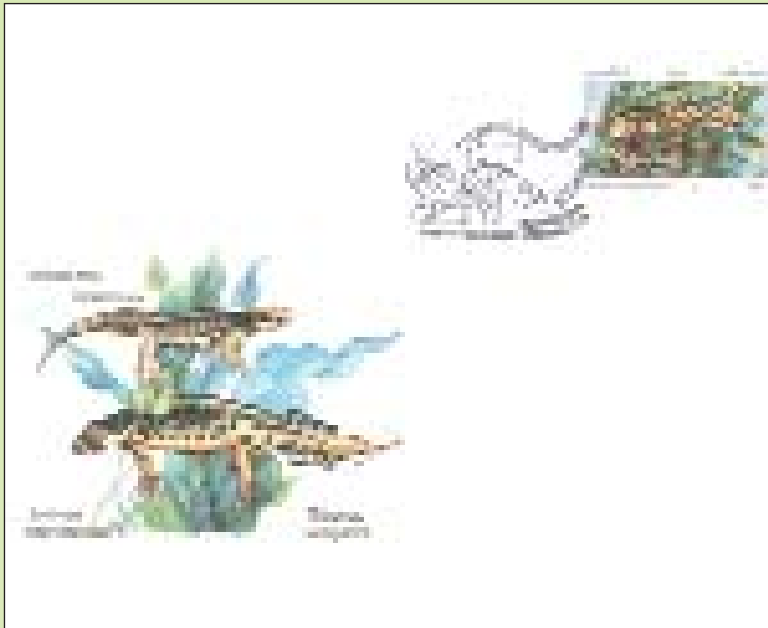
Необхідність світових, міжнародних зусиль в охороні природи підтверджена спільним випуском марок України і Казахстану (2002) із зображенням білуги чорноморської та каспійського тюленя, України і Молдови (2007), на марках яких зображено

осетра російського і чопа звичайного.

Поштовий блок 1999 р. “Зоогеографічний фонд України” представляє 6 природних заповідників нашої держави із зображенням відповідного “зоопредставника”. Із них поки що Поліський, Канівський заповідники і Аграрноекологічне об’єднання “Трахтемирів” обійдено окремими філателістичними випусками. Міжнародна практика створення, збереження природних заповідників відіграє величезну роль в охороні представників живої природи, у захисті їх від зникнення з лиця Землі, що підтверджено Першим міжнародним конгресом біосферних заповідників, (Мінськ, 1983), про

який повідомив конверт 1983 року.

Із українських природних заповідників найбільше філателістичного матеріалу присвячено Асканії-Новій. На конверті 1966 р. із зображенням антилопи гну і канни зазначено двома мовами, що конверт присвячено “Зоопарку Українського НДІ тваринництва степових районів ім. М.Ф. Іванова “Асканія-Нова””. М.Ф. Іванов (1871-1935) народився в Ялті, працював у Росії. Харківський ветеринарний інститут закінчив 1897 р., з 1914 р. до кінця життя працював професором Московського сільськогосподарського інституту. У 1925 р. організував у Асканії-Новій дослідну і племінну стан-

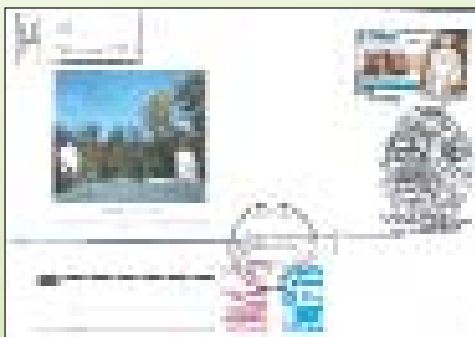
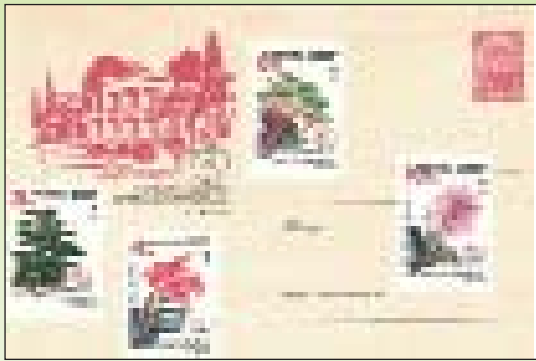
цію. Коли його ім'я у 1940 р. було присвоєно вищезгаданому інституту, останній іменувався Всесоюзним НДІ гібридизації й акліматизації тварин.

Починаючи з 1968 р. в обіг надійшло 19 поштових конвертів із зображенням семи чотириногих і двадцяти крилатих представників природного скарбу заповідника. Фасад будинку інституту — на конверті 1990 р. Пошта України доповнила “асканську колекцію” конвертом 1997 р. із зображенням бізонів, немаркованими конвертами 1998 р., коли випущено блок до 100-річчя створення заповідника. У 1999 р. немаркований конверт із зображенням коней Пржевальського і

блок попереднього року погашувався пам'ятковим штемпелем “100 років з часу завезення коней Пржевальського” (Асканія-Нова, Чаплинський р-н, Херсонська обл., 07.10.99). У 1968 р. надійшли в обіг 3 поштові марки СРСР, на яких зображено “мешканців” Асканії-Нової: бізон, зебра, золотий фазан, страус, канна, гуанако.

Засновником заповідника Асканія-Нова був Ф. Фальц-Фейн (1863-1920), який започаткував роботу з акліматизації диких тварин 1874 р., у 1887 р. створив ботанічний парк. Портрет його на конверті України 1998 р. Сім'я Фальц-Фейна із середини XIX ст. володіла в Таврійській

губернії 200000 десятин землі, в її посілах нараховувалося до 400 тисяч овець. Фальц-Фейн своєчасно емігрував. Ім'я його не згадується в радянських довідкових виданнях і тільки з незалежністю України заповідникові присвоєно його ім'я. Само селище Асканія-Нова було засноване 1828 р. і назвою завдячує тогочасному власникові німцеві *Ангальт-Кетенському*, який мав маєток під назвою Асканія в Німеччині. З 1985 р. Асканія-Нова за рішенням Координаційної Ради ЮНЕСКО визнана біосферним заповідником, де охороняється понад 450 видів вищих рослин і утримується близько 50 видів звірів усіх континен-

тів Землі.

Створення одного з найстаріших в Україні ботанічного саду пов'язують з ім'ям *Християна Стівена* (1781–1863), шведа, уродженця Фінляндії, який після студій з природознавства й медицини остаточно захопився ботанікою і з 1812 р. став директором заснованого ним *Нікітського ботанічного саду в Криму*. Його портрет на конверті, випущеному Ялтинським клубом колекціонерів, та у візерунку штемпеля з англомовним надписом, виготов-

Нікітський ботанічний сад площею близько 1000 гектарів — ландшафтний парк з 4-ма парковими зонами. Тут збереглися поодинокі 1000-літні дерева місцевих порід, зібрані понад 1760 видів декоративних садових форм дерев і чагарників, інтродукованих з різних субтропічних регіонів світу. Проводяться широкі наукові дослідження, присвячені інтродукції, акліматизації, селекції субтропічних і горіхоплідних культур, деревних декоративних, квіткових, нових технічних

1890-91 роках. Парк багатий різними гідроспородами-водоспадами, шлюзами, каскадами, фонтанами, спорудами з використанням природного каменю.

Рослинна колекція “Софіївки” налічує близько 1700 видів, форм і сортів рослин. Дерев і чагарників — 513 видів, з них 75 місцевих порід, інші інтродуковані. Від перших насаджень збереглися 150-200-річні екземпляри. У 1974 р. на базі дендропарку створено науковий відділ репродук-

леному до 185-річчя заснування Нікітського ботанічного саду (Нікіта, 14.10.1997). У 2005 р. надійшов в обіг конверт Пошти України з його портретом. Портрет його вкомпонований у ювілейний штемпель до 225-річчя народження (Нікіта, 30.01.2006).

Відомі конверти СРСР, присвячені Нікітському ботанічному саду: по два 1950-х, 1960-х, 1970-х років, один 1987 р. із зображенням колонад, будівель, альтанок; листівки 1984, 1987 років. У 1962 р., до 150-річчя заснування видано дві поштові листівки, один конверт і 4 марки із зображенням рослин. Від 27.09. до 01.10.1962 року в Ялті відбувалося ювілейне спецпогашення. Крім цього, відомий ювілейний штемпель сімферопольського клубу колекціонерів (27.09.1962).

рослин. За нинішніх обставин, судячи з повідомлень ЗМІ, виникає небезпека приватизації, стихійної забудови ділянок Саду.

Виходячи з філателістичних випусків, найстарішим в Україні природним заповідником є *Уманський державний дендрологічний парк “Софіївка”*. Заснований парк у 1796–1800 рр. польським магнатом *Ф. Потоцьким* і названий на честь його дружини Софії. Після його смерті цар *Микола I* у 1831 р. конфіскував “Софіївку” і подарував своїй дружині, у зв'язку з чим на деякий час “Софіївка” стала “Царициним садом”. В облаштуванні “Софіївки” брали участь відомі архітектори. Пейзажний дендрарій, який пізніше названо Англійським парком, закладений під керівництвом проф. *В.В. Пашкевича* у

тивної біології.

На 3-х конвертах 1960-их і 3-х конвертах 1970-х років, конверті 1982 р. зображено Великий водоспад, Фонтан “Змій”, Грот Венери, альтанки, Острів кохання, на поштовій листівці 1975 р. — Великий водоспад. 200-річчя “Софіївки” відзначено Поштою України маркою (1994), конвертом (1996), 2 немаркованими конвертами і пам'ятковим штемпелем (Умань, 19.09.1996) На конверті 2001 р. — фрагмент парку з однією із численних скульптур.

На порівняно недалекій відстані від Умані, в Білій Церкві розташований дендропарк “*Олександрія*”. Створений на місці природної діброви біля р. Рось у XVIII ст. італійським майстром *Д.Ботані* і садівником *А.Станге*. Ландшафт парку мальовничий завдя-

ки поєднанню архітектурних споруд в романтичному стилі, скульптур, водних фонтанів і каскадів серед багатой рослинності, яка налічує близько 1800 видів, різновидностей та форм рослин. Архітектурні споруди прикрасили поштові конверти 1981 р. (СРСР), 1993 р. (немаркований) та 2001 р., “Лазневий ставок” на конверті 1990 р.

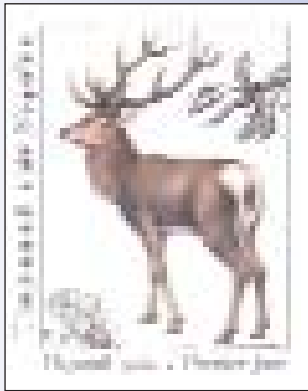
На Кримському півострові у 1923 році створено *Кримський природний заповідник*, розташований на схилах Головного пасма Кримських гір, де

Про природні багатства Криму, їх розмаїття свідчить і *Карадазький природний заповідник*, створений 1979 р., що засвідчують 4 марки поштового блоку 2005 р. Фактично започатковано заснування цього заповідника *Т.І. В'яземським* (1857-1914), московським лікарем-невропатологом, біологом, який у 1901 р. придбав маєток Карадаг поблизу Феодосії, де у 1907 р. заклав основи Карадазької біологічної станції. Пошта України вшанувала його пам'ять конвертом з портретом

Місця перебування — великі прісні порослі очеретом водойми; зрідка — солоні акваторії без рослинності, з низькими острівцями”.

Три поштові марки із зображенням рибалочки (птаха), сатурнії малої (метелик) і зозулиних черевичків (рослина) поштового блоку 2003 р. засвідчили недавнє створення *Яворівського національного природного парку* у Львівській області.

Конверт пошти СРСР 1984 р. проінформував про існування *Карпат-*

охороняються ліси, рідкісні види тварин і птахів, з яких гриф чорний, олень благородний, а також квітка смілки ялтинської, зображені на марках блоку Пошти України 2008 р.

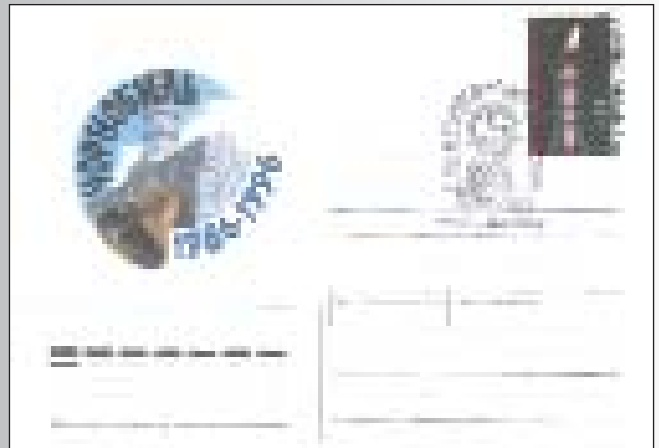
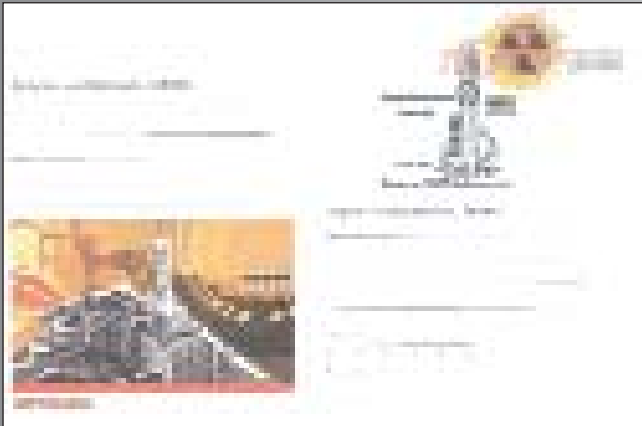
У Азово-Чорноморському регіоні розташований також *Чорноморський біосферний заповідник*, заснований у 1927 р. і визнаний біосферним рішенням Координаційної Ради ЮНЕСКО у 1985 р. Виконує особливу роль в охороні гніздових та перелітних птахів 300 видів, деякі з яких показані на 4 марках поштового блоку України 2002 року, а морський голубок на двох конвертах і марці СРСР 1976 р. На двох марках поштового блоку 2001 р., присвяченого Чорному морю, зображено морських коників, на марці СРСР 1975 р. — чорноморська рапана.

(2007).

У межах Азово-Чорноморського регіону розташований і *Дунайський біосферний заповідник*, територія якого частково належить Румунії. На п'яти марках поштового блоку України 2004 року представлено п'ять різних рідкісних птахів. Окремо, крім них, на 4 марках поштового аркуша 2007 р. в різних проекціях показано представника фауни цього заповідника пелікана рожевого. Аркуш містить купони з українсько- й англійським текстом: “Занесено до Червоної книги України, охороняється в Дунайському біосферному заповіднику. В Україні в перелітний період і влітку зустрічається на приднаїнських водоймах, на лиманах Дністра й Дніпра, біля берегів Криму, подекуди — на азовському узбережжі.

ського державного заповідника (Рахів), який є складником Західно-Європейської провінції Європейсько-Обської підобласті Палеарктики. Заповідник із мальовничими, різноманітними краєвидами, багатий на рослинний і тваринний світ. Тільки наземних молюсків налічують тут близько 100 видів, з яких 15-ендеміки. У гірських річках — понад 40 видів риб.

Карпатський національний природний парк представлений блоком із двох поштових марок, на яких найвищі гори України — Говерла (2061 м) і Брескул (1911 м). Вихід блоку засвідчено штемпелем Першого дня — Яремче, 15.09.2000. Ілюстрація на немаркованому конверті вказує, що по території парку пропливає річка Прут, на берегах якої — Яремче, Микули-

чин, Татарів, Ворохта.

Близьким природно й територіально до попередніх заповідників є *Національний природний парк "Синевир"*, створений 1989 року, площею 40,4 га. Розташований у центральній частині Українських Карпат, у верхів'ї Тереблї та Рїки, в Міжгірському районі Закарпатської області. Найвидатнішим елементом ландшафту Національного парку є озеро Синевир глибиною від 16 до 24 м. Парк багатий на рослини, тварин, риб, з яких численні занесено до Червоної книги. На одній із двох поштових марок (Перший день, Київ, 24.04.1999) зображено рибу харіус європейський, на другій — надозерний пейзаж.

У Закарпатській області (Великоберезнянський район) розташований *регіональний ландшафтний парк "Стужиця"*. Перебуває під охороною з 1974 року, багатий на лісові масиви бука, явора, горобини та інших дерев. "Стужиці" присвячено спільний випуск двох марок (олень благородний, кіт лісовий) поштовими відомствами України і Польщі 1999 р. (Перший день, Київ, 22.09.99). На марці з зображенням оленя — емблема "Стужиці", на марці з зображенням kota — емблема *"Бескидського національного парку"* (польською мовою), з яким межує "Стужиця". *Шацький національний природний парк* (поштовий блок України 2006 р. з 5-ти марок із зображенням різноманітних представників місцевої фауни) у північно-західній частині Волинського Полісся, у басейні Західно-го Бугу та Прип'яті утворений 1983 р., займає 32, 5 тис. га. У його межах — 22 озера переважно льодовикового і карстового походження. Флора його налічує 825 видів судинних рослин (понад 20 занесено до Червоної книги України), із птахів до Червоної книги занесені лелека чорний (на одній із

марок), шуліка рудий, журавель сірий, пугач, із 31 виду риб найціннішим є вугор європейський.

На конверті 2007 року з портретом *Дм. Вишневецького* (Байди) фігурує напис: *"Хортиця. Національний заповідник"*. Йдеться, що о. Хортиця це територія насамперед заповідника історії Козаччини. Але крім цього, острів багатий на різноманітну рослинність, зокрема 700-літній дуб висотою 27 м. Отже, "Хортиця" — це й природний заповідник. А вже недаремно в 1910 р. в с. Верхній Хортиці (тепер в межах Запоріжжя) з ініціативи вчителя природознавства *П.Ф. Бузука* було створено товариство "Охоронці природи".

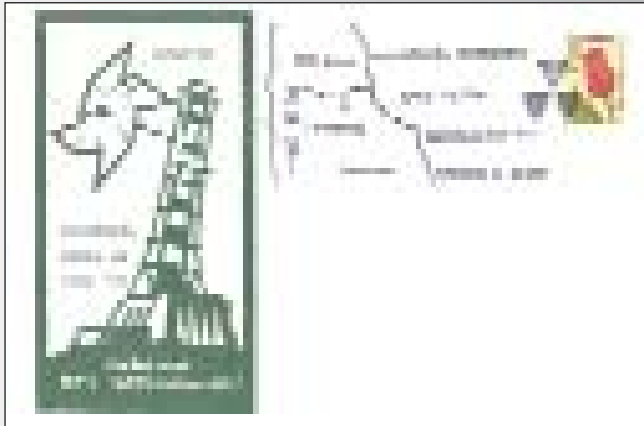
Закладку *дендрологічного парку "Веселі Бокovenьки"* започатковано у 1893 р., сучасний статус він отримав у 1963 р. Колекція парку на річці Бокovenька близько 1000 видів і форм дерев та чагарників з рідкісними й екзотичними представниками. Тут виведено нові різновиди горіха волоського, дуба, тополі й інших дерев. Наукові дослідження проводять і в напрямку захисту інтродукованих рослин від шкідників та хвороб. Про "Веселі Бокovenьки" нагадали два конверти Пошти України 1996 і 2006 рр. (немаркований) із портретом засновника *М.Л. Давидова* (1856-1930), пам'ятковий штемпель до 150-річчя його народження (Волинська, Кіровоградська області, 06.12.2006). З 1993 р. дендропарку надано його ім'я.

Спроба першого лісонасадження в степовій зоні України (Волноваський р-н Донецької області) була зроблена у 1843-45 роках лісоводом *В.Є. Графєром*. Спроба виявилася успішною, і сьогодні після початкових 150 га на площі 2543 га розташований *Великоанадольський лісовий заказник* (статус заказника з 1974 року), який налічує 212 видів дерев і кущів. Про 150-річчя

його закладки нагадує пам'ятковий штемпель — Комсомольський Донецької області, 23.09.1993. Про 200-річний ювілей *Одеського міського саду* нагадав конверт 2006 р.

Немале значення для збереження, захисту зразків, вивчення рослинного світу України мають *ботанічні сади*: НАН України (конверт, 1985; ювілейний штемпель: "50 лет Центральному республіканському ботаничному саду АН УССР", Київ, 25.09.1985); Ботанічний сад ім. акад. О.В. Фоміна Київського державного університету ім. Т.Г. Шевченка (конверт, 1989 року у зв'язку зі 150-річчям, відповідний російськомовний штемпель — Київ, 22.05.1989); Ботанічний сад Харківського національного університету ім. В.Н.Каразіна (конверт 2004 р. до 200-ліття, штемпель — Харків, 17.11.2004); Ботанічний сад Чернівецького національного університету (немаркований конверт, пам'ятковий штемпель до 125-річчя заснування — Чернівці, 09.07.2002). Немаркований конверт і пам'ятковий штемпель (Вижниця Чернівецької області, 07.03.2006) нагадали про 100-річчя прийняття закону "Про охорону лісів на Буковині".

Зоопарки, зокрема й України, відіграють не тільки загальну просвітницьку роль, але й мають значення для виховання зацікавленості, шанобливого ставлення до тваринного світу, починаючи з дитячого віку. Відзначали 100-річні ювілеї Київський зоопарк (конверт, марка, штемпель Першого дня — Київ, 20.02.2009), Миколаївський зоопарк (конверт з оригінальною маркою, пам'ятковий штемпель — Миколаїв, 07.09.2001). Існування зоопарку в Харкові підтвердив конверт Пошти України 2004 р. із зображенням чорного амурського леопарда, у місті Мена Чернігівської області (засновано зоопарк 1976 р.) — конверт

2001 р. У 1988, 1989 і 1990 роках пошта СРСР випустила серії марок “Фонд допомоги зоопаркам”. У Харкові існує Музей природи (конверт, 2007).

Чи не з метою поєднання захоплення філателією з любов'ю до природи Спілка українських філателістів Австрії одну з філателістичних виставок організувала в зоопарку Шенбрунн (листівка і штемпель — Відень 1150. 06.12.1994).

Природоохоронне значення має діяльність Інституту біології південних морів (Севастополь), акваріуму якого минуло 100 років (конверт, штемпель 19.10.1997), Мліївського науково-дослідного інституту садівництва Лісо-степу України ім. Симиренка (конверт, 1995). Портрет вченого-помолога, садівника Лева Симиренка (1855-1920) на конверті 2004 р.

Протягом десятиліть будуть нагадувати про життєву необхідність захисту живої природи Землі, серед іншого й людину, наслідки *Чорнобильської катастрофи*. Не дає забути про її трагізм і філателія. Вперше згадано про “Чорнобиль, 26.04.1986” виданням поштової марки СРСР (штемпель Першого дня — Київ, 22.01.1991) і пам'ятковими штемпелями (Київ, 26.04.1991; Славутич, 26.04.1991 — два різні штемпелі). Цього ж року в Києві відбулася філателістична виставка “Дітям Чорнобиля” (штемпель, 22-30.09.1991). “10 років Чорнобильської катастрофи” (надпис на випусках) відзначено конвертом і поштовою маркою України (Перший день — Київ, 24.04.1996). “Про Чорнобильську трагедію” (надпис на випусках) нагадали конверти 2001, 2006 років (штемпель — Славутич, 26.04.2006). У 1991 році в США видано конверт з надписом українською мовою “Україна без чорнобилів!”, який погашувався пам'ятковим штемпелем чорного і зеленого ко-

льорів в штаті Іллінойс 28.04.1991. На конверті помилково була вказана дата “July 26”, що виправлена при перевиданні конверта (“Ukraine. Chornobyl. April 26.1986-'91”). До 5-річчя Чорнобильської катастрофи відділення Українського товариства філателістів і нумізматів у Чикаго виготовило листівку з фотозображеннями квартблоку марки СРСР 1991 р., київського штемпеля Першого дня і американського штемпеля 28.04.1991. Інший конверт із зображенням тризуба-“Chornobyl. Remembered Station. April 27.1991. Philadelphia, PA 19111”. З ініціативи ЮНЕСКО виготовлено оригінальний конверт з долученням металевої медалі. На конверті й викарбувані на медалі — надписи шістьма мовами (без українського): “Пріоритет — навколишнє середовище. Це не повинно повторитися” (штемпель — Париж, 26.04.1991). У 1996 р. з ініціативи Австрійсько-українського товариства було видано конверт і пам'ятковий штемпель (Відень 1150, 12.04.1996), запроєктовані львівським художником *І. Турецьким*. На зворотному боці конверта у викладі тексту німецькою, українською та англійською мовами значиться: “Австрійсько-українське товариство разом з Австрійською поштою і Віденською пожежною командою організує 12 квітня 1996 р. спеціальну поштову доставку автомашиною пожежної команди, щоби пригадати, що у квітні 1986 р. українські пожежники першими жертвували своїм життям для обмеження наслідків Чорнобильської катастрофи. Продажем цих конвертів, які безкоштовно були зроблені Карінтійською друкарнею, підтримується акція допомоги Австрійсько-українського товариства українським дітям Чорнобиля”. Десятиріччя “Чорнобильської трагедії” пошта Білорусі відзначила випуском квартблоку ма-

рок, малюнки яких тонко віддзеркалюють трагізм події. У Відні 9-12 квітня 1996 р. відбулася Міжнародна конференція з проблем Чорнобильської катастрофи, відзначена випуском конверта і штемпелем пошти ООН (Відень 1400, 09.04.1996). Із численних жертв Чорнобильської трагедії філателія вшанувала пам'ять лейтенанта *В.М. Кибенка* (1963-1986) і *В.П. Правика* (1962-1986) (конверти, 1987), яким посмертно присвоєно звання Героя Радянського Союзу. Передчасно пішов із життя автор сценарію, режисер і оператор документального фільму “Чорнобиль. Хроніка важких тижнів” *В.М. Шевченко* (конверти, 1999, 2004).

Таким чином, філателія відіграє активну роль у пропаганді збереження і захисту біосфери, живої природи Землі, нагадує про вчинені акти насильства над природою, над людиною, застерігаючи перед повторенням подібного, закликаючи до пошанування природного довкілля. Цікавими були б філателістичні випуски із зображенням представників флори і фауни, які зникли з української землі. Це було б ще більшим застереженням перед небезпекою зникнення цих, яких ми бачимо сьогодні на поштових марках занесеними до Червоної книги України і навіть таких, здавалось би, поширених у нас ляща, судака, сома, число яких за останні 20 років зменшилося до 2-20% (*С. Межжерін*).

Отже, пам'ятаймо, що “*Наш дім — Земля*”.

Любомир Пирів
доктор мед. наук,
академік АМН України,
член-кореспондент НАН України,
зав. кафедрою нефрології
Національної медичної академії
післядипломної освіти